

Vážený pán
Doc. JUDr. Robert Fico, CSc.
predseda vlády SR
Úrad vlády SR
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava

Bratislava, 6.4.2017

Vážený pán predseda vlády,

dovoľujeme si Vás týmto listom osloviť v mene zamestnávateľských združení, podnikateľských asociácií a obchodných a priemyselných komôr hlásiacich sa k **Iniciatíve za vládu zákona (Rule of Law Initiative)** so žiadosťou o diskusiu k téme verejného obstarávania na Slovensku. V nadchádzajúcom období nás čakajú významné udalosti v tejto oblasti, ktoré si podľa nášho názoru vyžadujú vysokú pozornosť a širokú odbornú verejnú diskusiu - novelizácia Zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov („ZVO“) a voľby predsedu Úradu pre verejné obstarávanie („Úrad“). Sme si vedomí Vašej zaneprázdnenosti mnohými významnými politickými a hospodárskymi témami, avšak sme presvedčení, že téma transparentného a efektívneho verejného obstarávania je kľúčovou témou tak z pohľadu zabezpečenia kvality podnikateľského prostredia, ako aj z pohľadu efektívnej správy verejných financií.

Verejné obstarávanie patrí už dlhodobo medzi témy, ktorým podnikatelia na Slovensku všeobecne pripisujú zvýšenú pozornosť. Pre mnohých sú štátne a verejné inštitúcie významnou časťou ich odberateľov, avšak ešte dôležitejšou je skutočnosť, že **verejné zákazky svojim objemom významne ovplyvňujú konkurenčné prostredie v jednotlivých odvetviach ekonomiky. Správne fungujúci systém verejného obstarávania preto nie je dôležitý len z hľadiska efektívneho vynakladania verejných financií, ale je tiež jedným z kľúčových predpokladov na zvyšovanie transparentnosti podnikateľského prostredia na Slovensku, ako aj boja proti korupcii.**

Pozitívne hodnotíme pokračujúcu elektronizáciu verejného obstarávania, čoraz otvorejšiu komunikáciu a angažovanosť Úradu, čoho dôkazom je aj nedávna výzva na predloženie podnetov z praxe adresovaná podnikateľským subjektom v súvislosti s pripravovanou novelou ZVO, či avizované posilňovanie jeho personálnych kapacít. Napriek pokroku, ktorý sa podarilo v tejto oblasti dosiahnuť, viaceré problémy vo verejnom obstarávaní naďalej pretrvávajú, vrátane jeho vnímania ako jedného z hlavných zdrojov korupcie na Slovensku.

Európska komisia v rámci každoročného hodnotenia hospodárskej a sociálnej situácie v členských štátoch Európskej únie („EÚ“) v „Správe o krajine za rok 2017 – Slovensko“, okrem iného uvádza, že **„výsledky v oblasti verejného obstarávania naznačujú, že v tejto oblasti existuje značný podiel nekonkurencieschopných verejných súťaží. Z údajov v správe vyplýva, že v roku 2016 existoval v 31 % verejných súťaží len jeden uchádzač. Navyše v 7 % prípadov slovenskí verejní obstarávatelia zadali**

zákazku bez toho, aby predtým uverejnili výzvu na predkladanie ponúk – priemer v EÚ je pritom 4 %“. Navyššie, „kontrolné mechanizmy a mechanizmy transparentnosti pri verejnom obstarávaní nie sú plne funkčné. V prieskume Eurobarometer sa tiež konštatuje, že 54 % manažérov slovenských spoločností, ktoré sa zúčastňujú verejných obstarávaní, uviedlo, že korupcia zabránila spoločnosti zvíťaziť vo verejnej súťaži alebo získať zákazku, v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 34 %“.

Nadväzujúc na *Iniciatívu za vládu zákona (Rule of Law Initiative)*, považujú jej signatári, t.j. zamestnávateľské združenia, podnikateľské asociácie a obchodné a priemyselné komory pôsobiace na Slovensku, ďalšie zlepšenie v oblasti verejného obstarávania za jeden z pilierov posilňovania právneho štátu a budovania kvalitného podnikateľského prostredia. Nakoľko boj proti korupcii a presadzovanie princípov *Iniciatívy za vládu zákona* je jednou z priorit Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2016-2020, sme presvedčení, že zlepšenie fungovania systému verejného obstarávania je spoločným cieľom väčšiny aktérov verejného aj súkromného sektora. Možno predpokladať, že mnohé firmy sa verejných súťaží radšej nezúčastňujú, keďže nedôverujú ich korektnosti. Tým sa zužuje konkurenčný priestor a súčasne sa obmedzuje možnosť optimalizácie výdavkov štátu.

Domnievame sa, že problémom verejného obstarávania nie je nedostatočná legislatíva, ale skôr aplikačná prax a preto si dovoľujeme prostredníctvom tohto dokumentu poukázať na dve konkrétne oblasti, ktorých efektívne riešenie by mohlo prispieť k zásadnému zlepšeniu.

1. Dôsledné dodržiavanie princípov verejného obstarávania a postavenie Úradu pre verejné obstarávanie

Úlohu Úradu považujeme za mimoriadne dôležitú. Pozitívne hodnotíme transparentné zverejňovanie prebiehu tzv. „konaní o preskúmanie úkonov kontrolovaných“ (verejných) obstarávateľov (na základe námietok či výkonu kontroly), zlepšenie metodických usmernení Úradu, ako aj jeho komunikáciu s účastníkmi trhu. Na druhej strane sa však tieto skutočnosti nepremietli dostatočne do praxe verejných obstarávateľov, ani do zvýšenej dôvery v revízne postupy Úradu a ich spôsobilosť zaistiť účinnú nápravu. Napriek pokroku, ktorý sa vo vzťahu k činnosti Úradu dosiahol, **podnikateľský sektor vníma aj naďalej veľký priestor na zvýšenie právnej istoty vo vzťahu k jeho rozhodovacej praxi, a to napríklad dôrazom na presadzovanie základných princípov verejného obstarávania zakotvených v ZVO a ich dôsledné vynucovanie zo strany obstarávateľov.** Presadzovaniu základných princípov verejného obstarávania nemôže byť nadradená formálna stránka procesných pravidiel, ktorá nie vždy berie do úvahy základné ciele verejného obstarávania. Na potrebu zlepšenia v tejto oblasti poukazujú prípady, kedy niektorí verejní obstarávatelia konajú v rozpore s usmerneniami Úradu bez akéhokoľvek postihu, prípadne sa procesu verejného obstarávania účelovo vyhnú. Pretrvávajúca nízka účasť v súťažiach, resp. nepodávanie opravných prostriedkov aj v prípade vedomosti o porušení ZVO naznačujú nižšiu dôveru k postupom verejného obstarávania. Medzi nemalou časťou podnikateľov pretrváva preto dojem, že zákazky sú často vopred dohodnuté či prispôbené vybraným uchádzačom. Potvrdzujú to aj pravidelné správy Európskej komisie.

Považujeme preto za kľúčové, aby úsilie všetkých zainteresovaných strán smerovalo k posilneniu dôvery v konanie Úradu v súlade so základnými princípmi verejného obstarávania, ktoré sa prejavia v lepšej hodnote za peniaze vo víťazných zákazkách a v dôvere k revíznemu systému, ktorého zvýšená efektívnosť bude pôsobiť preventívne voči možným porušeniam ZVO. Kompetencie a kapacity Úradu musia byť dostatočné na to, aby mu umožňovali systematické aktivity v oblasti prevencie, kontroly a účinných sankcií voči verejným obstarávateľom v prípade porušenia ZVO.

2. Opatrenia na podporu efektívneho nákupu tovarov, služieb a stavebných prác vo verejnom sektore

Za jeden z dôležitých predpokladov skvalitnenia verejného obstarávania na Slovensku považujeme posilnenie odborných kapacít verejných obstarávateľov. Aplikácia prax ukazuje, že najmä v prípade veľkých a zložitých zákaziek značná skupina verejných obstarávateľov nedisponuje dostatkom odborných kapacít. Aj kvôli komplexnosti procesov je veľmi náročné nastaviť podmienky súťaží tak, aby bol zabezpečený najlepší pomer ceny a kvality pre verejného obstarávateľa pri zachovaní transparentnosti a rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k potenciálnym uchádzačom. Nedostatočné odborné kapacity môžu viesť k nežiaducemu stavu, kedy niektorí verejní obstarávatelia hľadajú spôsob, ako sa verejnému obstarávaniu vyhnúť, možno aj za cenu porušenia ZVO, alebo sa účelovo pokúšajú využiť niektorú zo zákonných výnimiek, prípadne uskutočnia „formálne“ verejné obstarávanie spomedzi troch dodávateľov vybraných na základe „prieskumu trhu“. Na druhej strane to však môže viesť tiež k tomu, ako ukazujú viaceré prípady z praxe, že verejný obstarávateľ, aj napriek úprimnej snahe o transparentný proces, ani po roku nemá požadovanú službu či tovary obstarané. V tomto kontexte sa môže takýto postup verejných obstarávateľov do istej miery javiť ako pochopiteľný. Z pohľadu verejných financií a ochrany hospodárskej súťaže je však takéto konanie, podľa nášho názoru, neprijateľné.

Myslíme si preto, že je potrebné do procesu verejného obstarávania pri komplexnejších zákazkách zaviesť aktívny systém tzv. „trhových konzultácií“ medzi verejnými obstarávateľmi a odborníkmi, ktorých uplatňovanie už v súčasnosti ZVO, ako aj príslušné smernice EÚ umožňujú. V rámci nového inštitútu „trhových konzultácií“ môžu verejní obstarávatelia získať odborné rady ešte pred uskutočnením postupov verejného obstarávania, ktoré prispievajú ku kvalitnej príprave súťažných podkladov. Zároveň je nevyhnutné, aby pre jednotlivé oblasti tovarov, služieb a stavebných prác existovali špecializované kapacity v rámci verejného sektora, ktoré by pomáhali verejným obstarávateľom pri zadávaní zákaziek v komplexných oblastiach (napríklad informačné a komunikačné technológie, zdravotníctvo alebo doprava). Takýto systém „prevencie“ by do procesov vniesol odbornosť a transparentnosť a existuje vysoký predpoklad, že by sa znížil počet obchádzaní ZVO, prípadne zle nastavených opisov predmetu zákazky, nevhodne nastavených hodnotiacich kritérií, nesprávnych určení predpokladanej hodnoty zákazky alebo diskriminačných či neprímeraných podmienok účasti v súťaži. Verejní obstarávatelia by mali mať možnosť prediskutovať nastavenie obstarávania, hoci bez povinnosti podriať sa výsledkom konzultácií. Takéto „know-how“ a poradenstvo pre rýchly a efektívny proces verejného obstarávania by, okrem vyššie uvedených prínosov, bol tiež v súlade s projektom *Hodnota za peniaze*.

Sme presvedčení, že pre zefektívnenie fungovania systému verejného obstarávania je nevyhnutná diskusia všetkých zúčastnených strán. Zástupcovia dolupodpísaných zamestnávateľských organizácií majú úprimný záujem prispieť k zlepšeniu kvality verejného obstarávania na Slovensku a aj prostredníctvom tohto listu vyjadrujú záujem o odbornú spoluprácu s relevantnými verejnými inštitúciami s cieľom rozpracovať vyššie uvedené princípy do konkrétnych návrhov. Budeme preto radi, ak pomôžete vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá v relatívne krátkom čase dokáže implementovať navrhované opatrenia. Zároveň veríme, že proces výberu nového predsedu Úradu, o ktorom vláda informovala minulý týždeň, povedie k výberu kandidáta, ktorý zvýši dôveru vo fungovanie Úradu a pomôže k jasnému presadzovaniu základných princípov verejného obstarávania. Tešíme sa na spoluprácu.

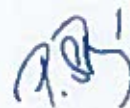
S úctou,

Todd Bradshaw
Prezident
Americká obchodná komora v SR

Rastislav Machunka
Viceprezident
Asociácia zamestnávateľských
zväzov a združení SR

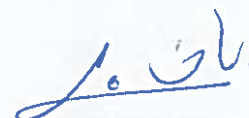
Peter Škodný
Prezident
Business Leaders Forum

Martina Maláková
Prezident
Francúzsko-slovenská
obchodná komora

Jan-Lamber Voortman
Prezident
Holandská obchodná
komora v SR

Vladimír Soták
Predseda
Klub 500

Ondrej Smolár
Prezident
Podnikateľská aliancia Slovenska

Miroslav Kiral'varga
Prezident
Republiková únia
zamestnávateľov

Peter Bianchi
Predseda
Slovak Compliance Circle

Alexander Resch
Prezident
Slovenská banková asociácia

Peter Mihók
Predseda
Slovenská obchodná
a priemyselná komora

Vladimír Slezák
Prezident
Slovensko-nemecká obchodná a
priemyselná komora

Mária Berithová
Predseda
Slovensko-rakúska
obchodná komora

Jan Norrman
Predseda
Švédská obchodná
komora v SR

Na vedomie:

JUDr. Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister vnútra Slovenskej republiky
Ministerstvo vnútra SR

Doc. JUDr. Lucia Žitňanská, PhD.
podpredsedníčka vlády a ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky
Ministerstvo spravodlivosti SR

Ing. Peter Kažimír
minister financií Slovenskej republiky
Ministerstvo financií SR